

En bok om flickor och flickforskning. Red. Frih, Anna-Karin, Söderberg, Eva. Lund: Studentlitteratur, 2010. 184 s. ISBN 978-91-44-05735-4

En bok om flickor och flickforskning är ett exempel på den förskjutning mot intersektionella studier som skett inom genusvetenskapen under det senaste decenniet. Bokens sex kapitel vill sätta fokus på interaktionen mellan bland annat kön, ålder, klass och sexualitet, och strävar efter att diskutera de spänningar som finns inom kategorin "flicka". Medan den tidiga kvinnoforskningen inte i tillräckligt hög grad vägde in den betydelse som ålder har, kritiserar barn- och ungdomsforskningen för könsblindhet och att huvudsakligen behandla pojkars tillvaro. Enligt redaktörerna Anna-Karin Frih och Eva Söderberg har dock flickan och flickans tillvaro blivit allt mer synlig inom såväl skilda forskningsdiscipliner som massmedia och populärkultur sedan 1990-talet. De olika kapitlen visar på den komplexitet och motstridighet som finns i framställningar av flickor och flickskap, samtidigt som de med kritisk blick granskar den forskningstradition de själva tillhör.

I *En bok om flickor och flickforskning* framträder forskare från skilda områden – pedagogik, historia, etnologi, sociologi och litteraturvetenskap – och exemplifierar några av de olika infallsvinklar på ämnet som finns inom fältet flickforskning. Flera av kapitlen behandlar frågor som givits relativt mycket uppmärksamhet i media under de senaste åren. Anneli Nielsen och Anna Johansson tar sin utgångspunkt i moderna debatter om flickor i skolan respektive flickor som skadar sig själva. Nielsen menar att flickorna ofta framställs som vinnare i dagens utbildningssystem, då de i genomsnitt klarar sig bättre än pojkarna, men att det samtidigt existerar en parallell bild av flickan som skör och i kris. Den senare gruppen står i fokus i Johanssons studie av självskadetjejer, där den offentliga bilden av flickor som skär sig ställs mot självskadares egna berättelser. Både Nielsen och Johansson framhäver att mediebilderna karakteriseras av olika polariseringar; mellan duktiga flickor och flickor i kris, mellan hälsosamma och sjuka flickor, mellan flickor som framgångsrika och förlorare. Samtidigt visar de hur komplext samspelet mellan dessa polariseringar och olika idealbilder av flickor är. Självskadetjejerna i Johanssons kapitel beskrivs som på samma gång kvinnligt sköra och avvikande från en normativ kvinnlighet.

Polariseringen mellan olika flickgrupper är även framträdande i de litteraturvetenskapliga kapitlen av Maria Margareta Österholm och

Eva Söderberg. Söderberg går igenom hur flickboken har betraktats i olika perioder. Det är en historia som har tecknats tidigare, men den berättas med ett personligt tonfall och illustrativa exempel. Den omvärderingen av flickboken som skett under 1900-talet har lyft fram genrens mångfald och Söderberg poängterar den varierande bild av flicklivet som ges i genren. Hon noterar även ett ökande intresse för flickskildringar i samtidens litteratur och Österholms kapitel ger flera exempel på denna tendens. Där behandlas modern svenskspråkig litteratur om unga kvinnor som avviker från en normativ kvinnlighet. En kavalkad av färgstarka gestalter ur bland annat Monica Fagerholms, Inger Edelfeldts och Mare Kandres romaner passerar revy i kapitlet och det är en mestadels mörk bild av flicktillvaron som tecknas. En ouppnåelig Riktig Flicka kontrasteras i texterna med skeva flickor som plågas under, bryts ner eller stoltserar med sin oförmåga och ovilja att leva upp till normen.

Framställningen av flickan i *En bok om flickor och flickforskning* är på många sätt nyanserad, men ändå relativt begränsad. Trots inledningens anspråk på att diskutera flickskapet ur såväl ett historiskt som ett intersektionellt perspektiv, utgår huvudparten av kapitlen i *En bok om flickor och flickforskning* från ett modernt material och analyserna behandlar främst skapandet av kön utan att i större mån väga in andra kategorier. I Nielsens kapitel om flickor i skolan kan läsaren ana att exempelflickan Elins sociala klasstillhörighet och det faktum att hon lider av ADHD troligtvis har påverkat hur hon har bemötts i skolan, men detta diskuteras inte i texten som huvudsakligen ställer flickor mot pojkar. Johanssons kapitel om självskadetjejer och Österholms om skeva flickor kunde på ett liknande sätt ha vunnit på att föra in ett historiskt perspektiv i analyserna. Varken flickor som skadar sig själva eller litterära skildringar av kluvna kvinnor är något nytt, vilket artikelförfattarna också pliktskyldigt noterar. Några kortare reflektioner runt hur de moderna företeelserna eventuellt skiljer sig från tidigare epokers kunde ha berikat bilden och avdramatiserat den emellanåt ganska uppskruvade mediedebatten om flickor i kris.

I de fall då författarna anlägger ett bredare perspektiv visas även hur fruktbart detta blir. Anna-Karin Frihs kapitel om flickors hälsa och fysiska aktivitet runt sekelskiftet 1900 ger både en nyanserad bild av diskussionen för hundra år sedan och visar på intressanta paralleller till moderna debatter om flickors idrottande och ohälsa. Såväl Frih som Lotta Svensson problematiserar också framställningen av könen genom anläggandet av ett klassperspektiv.

I den senares kapitel analyseras ungdomars utflyttning från mindre orter och här synliggörs en stor variation bland de undersökta

flickorna. Svensson visar att flickorna och pojkarna hade olika flyttmönster, men även att skillnaderna inom grupperna var betydande och beroende av klasstillhörighet. Medan majoriteten av medelklassflickorna såg fram emot att ge sig ut och resa eller studera på annan ort, kunde många flickor av arbetarklassbakgrund tänka sig att stanna kvar i hemstaden. Denna skillnad hade dock inte uppmärksammats i kommunen utan man uttryckte stark oro för ungdomarnas utflyttning i stället för att värna de som faktiskt ville bli kvar.

De olika kapitlen i *En bok om flickor och flickforskning* utgör var för sig intressanta och värdefulla bidrag till forskningsfältet. Lästa tillsammans skapar de dock en lätt klaustrofobisk känsla. Kapitlen utgör inte bara en problematisering av flickskapet utan framställer på samma gång flickan som problem. Här beskrivs antingen flickor som själva befinner sig i någon form av svårigheter eller ett empiriskt material som uttrycker oro för exempelvis flickans hälsotillstånd, läsvanor och utflyttning. Tendensen att betona polariseringar och ytterligheter gör att huvudfokus riktas mot en normativ kvinnlighet och de tydligaste avvikelserna, men att mångfalden i någon mån uteblir. Den breda massan av flickor – de som kanske inte anser sig leva upp till normen, men ändå inte skolkar, skadar sig eller gör uppror – tycks vara mindre intressanta som analysobjekt. Än mer anmärkningsvärt är att varken etniska eller sexuella identiteter diskuteras i något kapitel. Trots goda föresatser förblir dessa flickor osynliga i *En bok om flickor och flickforskning*.

Maria Andersson

FD, litteraturvetenskap, Stockholms universitet